

ВІДГУК

офіційного опонента Лобової Ольги Володимирівни
на дисертацію Цуй Шилін
«Формування фахової компетентності майбутніх учителів музичного
мистецтва на засадах міждисциплінарної координації»
на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Актуальність дисертаційного дослідження Цуй Шилін зумовлена важливістю ефективного професійного становлення фахівців мистецької освіти під час навчання в ЗВО. Як справедливо зазначає дисертантка, формування в майбутніх учителів музичного мистецтва фахової компетентності є чинником успішності виконання ними різновекторної та багатофункціональної діяльності, а важливість сформованості фахової компетентності в здобувачів вищої освіти визначена її значущістю для формування в сучасних школярів здатності сприймати духовну й художню цінність змісту музичних феноменів з метою сприяння їх особистісному становленню, удосконаленню пізнавальних, комунікативних, поведінкових і художньо-творчих властивостей.

Водночас, наголошує авторка, означені питання недостатньо розроблені в мистецькій освіті, де виникають суперечності між потужними здобутками педагогіки щодо формування професійної компетентності й недостатньою увагою до конкретизації означеного процесу в галузі музичної освіти, між розробленими в музичній педагогіці методиками формування в майбутніх учителів музичного мистецтва фахової компетентності і недостатнім урахуванням у них інноваційно-формуального потенціалу технологій міждисциплінарної координації та між представленими в літературі методами екстраполяції освітніх здобутків у площину педагогічної практики та нерозробленістю засобів їх впровадження на засадах міждисциплінарної координації і врахування особливостей художньо-пізнавальної, комунікативної й музично-творчої діяльності школярів нової генерації (с. 24).

Зазначені суперечності зумовлюють важливість розроблення методики формування фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах міждисциплінарної координації. Підтвердженням актуальності дослідження є й те, що робота виконана відповідно до комплексної наукової теми «Теорія і методика підготовки майбутніх фахівців мистецького та мистецько-педагогічного профілю в контексті соціокультурної парадигми» кафедри музичного мистецтва і хореографії факультету музичної та хореографічної освіти (реєстраційний номер 0120U002017). Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради Університету Ушинського (протокол № 12 від 27.06.2018 року).

Аналіз проведеного наукового дослідження дозволяє констатувати **достатній ступінь обґрунтованості сформульованих у дисертації наукових положень і висновків.**

Провідна авторська ідея дисертантки полягає в тому, що формуванню поліфункціональної й багатовекторної фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва сприятиме цілеспрямована координація педагогічних дій викладачів різних дисциплін в освітньому процесі ЗВО.

Цій концептуальній ідеї підпорядкована вся структура дисертації, що є стрункою, цілісною та доцільною. Згідно з чинними вимогами, робота містить анотацію, таблицю змісту, вступ, три розділи з висновками до них, загальні висновки, список використаних джерел (299 найменувань, з них 33 – іноземними мовами) та додатки. Повний обсяг дисертації – 251 сторінка, основний зміст викладено на 176 сторінках.

Науковий апарат дослідження сформульовано коректно та грамотно. Поставлена мета – теоретично обґрунтувати, розробити та експериментально перевірити методику формування в майбутніх учителів музичного мистецтва фахової компетентності на засадах міждисциплінарної координації – вичерпно конкретизується в п'яти логічно побудованих завданнях.

Визначені завдання авторка послідовно реалізовує на основі окреслених у дисертації теоретико-методологічних підходів і доцільно дібраного комплексу теоретичних, емпіричних, діагностичних і статистичних методів дослідження.

На виконання *першого завдання*, авторка достатньо глибоко й повно аналізує та узагальнює сутність понять «компетентність», «професійна компетентність», «фахова компетентність». Заслуговує на увагу запропоноване дисертанткою визначення поняття «фахова компетентність учителів музичного мистецтва», під яким розуміється «багатофункціональна, системно організована властивість, утворена органічною єдністю психологічної готовності до професійної діяльності, набуттям ґрунтовних теоретико-методологічних, педагогіко-методичних й музикологічних знань, сформованими музично-практичними навичками і творчими вміннями педагогічного й самовдосконалювального характеру, які, завдяки своїй узагальненості й гнучкості, успішно екстраполюються на вирішення завдань, що постають перед сучасними вчителями» (с. 189-190).

Важливим положенням дисертації вважаємо визначення домінантно-наскрізних функціональних завдань, які мають вирішуватися вчителем музичного мистецтва під час уроків і в позакласній музично-виховній роботі, зокрема: музичне просвітництво, виконавсько-ілюстративна діяльність, формувально-виконавські, розвивально-творчі та музично-освітні завдання.

Відповідно до *другого завдання*, в дисертації доцільно визначено й докладно розкрито структуру фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, яка постає в єдності п'яти взаємопов'язаних компонентів: особистісно-мотиваційного, гностично-інтеграційного, виконавсько-фахового, методико-практичного та творчо-корекційного.

На наш погляд, зазначені компоненти достатньо повно, різнобічно й багатогранно характеризують феномен фахової компетентності майбутніх учителів, яка має формуватися на засадах інтеграції та узагальнення змісту цілого комплексу навчальних дисциплін.

Тож цілком закономірно й логічно, що дисертантка характеризує різні рівні спорідненості відповідних освітніх компонентів навчального плану, а саме:

- міждисциплінарно-інтегральний рівень, який пов'язує блок гуманітарних, соціальних і психолого-педагогічних освітніх компонентів із вирішенням завдання музично-фахової підготовки майбутніх учителів;
- фахово-міжблоковий рівень, який охоплює всі дисципліни музично-фахового спрямування;
- предметно-цикловий рівень, що пов'язує дисципліни певного циклу, зокрема музично-теоретичного, музично-історичного, фахово-виконавського та методико-практичного.

Крім цього, дослідниця виокремлює та характеризує особливості внутрішньо-предметної координації між різними освітньо-змістовими елементами певної дисципліни.

Також заслуговує на увагу пропозиція застосовувати для студентів з різними темпами навчання та рівнями музичної і виконавської підготовленості технологію координації навчальних завдань за принципом «рухливих блоків», яка дозволяє забезпечувати як синхронну, так і відтерміновану координованість засвоюваного здобувачами змісту освіти.

Відповідно до *третього завдання* дослідження, у другому розділі дисертації обґрунтовано методологічні засади та педагогічні умови формування фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах міждисциплінарної координації.

У роботі представлено ґрунтовний аналіз компетентнісного, інтегративного, індивідуально-особистісного, полісуб'єктно-діалогічного, праксеологічного, рефлексивного й інноваційного наукових підходів та визначено їх роль у формуванні зазначеної якості.

Також проаналізовано низку відповідних дидактичних принципів (творчого застосування знань та умінь у процесі різнофункціональної фахової діяльності; активізації умотивованого ставлення до самостійної творчої інтеграції знань та умінь здобутих у процесі навчання та в самостійній пізнавальній діяльності; моніторингу перебігу міждисциплінарно-координаційних процесів; застосування ефективних (інноваційних) способів міждисциплінарної координації: обміну інформацією й корекції педагогічних дій; багаторівневої інтеграції у музично-освітньому практиці; фасилітативної підтримки; превалювання суб'єктно-творчого стилю педагогічного спілкування; корекційно-практичної спрямованості даних рефлексії та самооцінки), які є важливими для формування фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах міждисциплінарної координації.

Позитивно відзначимо й подане в розділі детальне обґрунтування педагогічних умов ефективного перебігу зазначеного процесу, до яких належать:

- стимулювання настанови на зростання самостійності й творчої активності у процесі набуття фахової компетентності;
- забезпечення сприятливого середовища для професійно-творчої взаємодії всіх суб'єктів навчально-формульовального процесу;
- застосування сучасних технологій реалізації ідей міждисциплінарної координації у процесі формування в студентів фахової компетентності.

Згідно з *четвертим завданням* дослідження, дисертанткою розроблено діагностичний апарат для виявлення рівнів фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.

У роботі детально обґрунтовано настановно-мобілізаційний, пізнавально-компетентнісний, функціонально-виконавський, формульовально-комунікативний і рефлексивно-інтенційний критерії та відповідні показники сформованості зазначеної якості майбутніх педагогів.

Також, на основі аналізу результатів констатувального зрізу, виявлено чотири рівні сформованості в майбутніх учителів музичного мистецтва фахової компетентності: творчо-компетентнісний; самостійно-компетентнісний; початково-пошуковий і компетентнісно-індиферентний.

Результати представлені в дисертації констатувальної діагностики засвідчили, що переважна кількість респондентів знаходилася на початково-пошуковому й компетентнісно-індиферентному рівнях сформованості їх фахової компетентності.

На виконання *п'ятого завдання* дослідження в дисертації представлено ґрунтовний опис процесу та результати експериментальної перевірки ефективності розробленої методики формування фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах міждисциплінарної координації.

Дослідно-експериментальна робота охоплювала чотири етапи: пілотний і три формувальні: мобілізаційно-спонукальний, формувально-консолідаційний і творчо-верифікаційний.

Позитивне враження справило запропоноване дослідницею до кожного етапу розмаїття методів і технологій формування фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах міждисциплінарної координації.

Так, на першому, мобілізаційно-спонукальному етапі домінуючими стали інтерактивні методи («круглого столу», «мозкового штурму», «брейн-рингу», дискусій і диспутів, тренінги на оволодіння soft skills, основами комунікативної культури, емоційно-вольової саморегуляції тощо). На формувально-консолідаційному етапі дослідниця застосовувала засоби координації педагогічних дій викладачів різних дисциплін на засадах обґрунтованих в дослідженні домінуючо-функціональних завдань (хмарні технології, організація колективних чатів у соціальних мережах з оприлюдненням в них принципово важливих тем і завдань з лекційних і практичних групових занять, колективне розроблення творчого портрету студентів тощо). На третьому етапі увагу було зосереджено на формуванні інтегрованих, практично орієнтованих фахових знань і узагальнених вмінь, засвоєнні комплексу інноваційних технологій (послугуючись програмними комплексами DAW, можливостями мультимедійної дошки, нотно-графічних програм, відео-медійними і цифровими технологіями, створенням звукових трактів, аудіо- і відео-монтажу та апробації засвоєних умінь у процесі рольових і ділових ігор, проведенням фрагментів занять з педагогічної практики за різними видами домінуючо-функціональних завдань).

Результати контрольної діагностики та представлені в роботі ретельні математичні розрахунки надали дослідниці можливість констатувати суттєву динаміку сформованості в майбутніх учителів музичного мистецтва фахової компетентності.

Зазначені експериментальні дані дозволяють зробити висновок щодо ефективності запропонованої методики формування фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах міждисциплінарної координації.

Обґрунтованість положень дисертаційного дослідження Цуй Шилін забезпечується різноманітністю джерельної бази, під час опрацювання якої дисертантка продемонструвала високий рівень наукової компетентності, власне бачення досліджуваної проблеми, належну наукову й професійну етичність.

Висновки, зроблені за результатами дослідження, свідчать, що дисертантка ґрунтовно розкрила проблему формування фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах міждисциплінарної координації. Зміст дисертації суттєво доповнюють та конкретизують представлені здобувачкою додатки.

Переконливою є **наукова новизна одержаних результатів дослідження**. Вагомим науковим здобутком Цуй Шилін є те, що в дисертації вперше запропоновано розв'язання проблеми формування в майбутніх учителів музичного мистецтва фахової компетентності на засадах міждисциплінарної координації; визначено сутність і структуру фахової компетентності в єдності особистісно-мотиваційного, гностично-інтеграційного, виконавсько-фахового, методико-практичного і творчо-корекційного компонентів; обґрунтовано наукове забезпечення цього процесу з урахуванням компетентнісного, інтегративного, індивідуально-особистісного, полісуб'єктно-діалогічного, праксеологічного, рефлексивного, інноваційного наукових підходів, а також принципи їх реалізації в освітньому процесі; схарактеризовано педагогічні умови формування фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах міждисциплінарної координації; обґрунтовано ієрархічно-системний прояв інтеграційно-координаційних процесів на міждисциплінарно-інтегральному, фахово-міжблоковому, предметно-цикловому рівнях суголосності між освітніми компонентами; визначено домінантно-наскрізні функціональні завдання, властиві вчителям музичного мистецтва: надання скоординовано-стильової суголосності художньо-пізнавальним і виконавсько-формульованим аспектам підготовки у процесі оволодіння студентів здатністю до самостійного аналітично-оцінного сприйняття і вербальної та виконавської інтерпретації музичних творів тощо.

Незаперечним є **практичне значення одержаних результатів дослідження**, що полягає в розробленні діагностичної методики виявлення рівнів підготовленості майбутніх учителів музичного мистецтва до фахової діяльності, використанні пропонованих методів і технологій організації освітнього процесу на засадах міждисциплінарної координації в музично-педагогічних закладах різного освітнього рівня. Значна частина апробованих методів і технологій може застосовуватися в позакласній і позашкільній музично-педагогічній діяльності, в умовах підвищення кваліфікації фахівців та в процесі фахового самовдосконалення учителів музичного мистецтва.

Результати дослідження Цуй Шилін **упроваджено** в освітній процес Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського (акт про впровадження від 02.05.2023, №190/24).

Достовірність результатів роботи підтверджується оприлюдненням й апробацією основних теоретичних положень та практичних результатів дослідження на 12 конференціях різних рівнів, зокрема 10 міжнародних, а також на щорічних звітних наукових конференціях аспірантів і науковців факультету музичної та хореографічної освіти Університету Ушинського (2018-2022 рр.).

Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих працях. Основні результати дисертаційного дослідження Цуй Шилін достатньо повно відображено в 9 публікаціях авторки, серед яких 4 статті у наукових фахових виданнях України (з них 3 – у співавторстві) та 5 праць апробаційного характеру. **Особистий внесок здобувача** в роботах, написаних у співавторстві, вважаємо достатньо вагомим.

Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Цуй Шилін «Формування фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах міждисциплінарної координації», зазначимо, що дисертація не позбавлена **окремих недоліків і дискусійних положень**. Зокрема:

1. У визначенні поняття «фахова компетентність учителів музичного мистецтва» вважаємо доцільним більш яскраво відобразити специфіку музично-педагогічної діяльності відповідно до визначених авторкою її домінантно-наскрізних функціональних завдань.
2. На нашу думку, відповідно до мети, предмета і третього завдання дослідження, назву другого розділу дисертації логічно було сформулювати як «Методологічні засади й *методика* формування фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах міждисциплінарної координації».
3. Відповідно до другого зауваження, у змісті другого розділу та висновках доцільно було додати визначення та розкрити структуру зазначеної методики, що є одним з ключових понять дослідження.
4. Вважаємо, що на користь дослідженню було б детальніше розкриття ролі деяких провідних освітніх компонентів міждисциплінарно-інтегрального рівня спорідненості (зокрема курсу педагогіки) в формуванні фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах міждисциплінарної координації.
5. У роботі подекуди згадуються уроки музики, проте в сучасних школах відповідна освітня лінія представлена уроками мистецтва або – в окремих випадках – музичного мистецтва.

Зазначимо, що зроблені зауваження носять рекомендаційний і дискусійний характер і не впливають на загальну високу оцінку дисертаційного дослідження.

Висновок. Отже, на підставі детального аналізу дисертації Цуй Шилін «Формування фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах міждисциплінарної координації» вважаємо цю наукову працю самостійним, цілісним, завершеним педагогічним дослідженням, що виконане на достатньо високому теоретико-методичному рівні та містить науково обгрунтовані теоретичні й експериментальні результати, які в сукупності є суттєвими для розвитку спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Вважаємо, що за актуальністю, ступенем новизни, обгрунтованістю і достовірністю, науковою і практичною значущістю отриманих результатів, повнотою їх викладення в опублікованих дисертанткою наукових працях, а також за оформленням дисертаційна робота «Формування фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах міждисциплінарної координації» відповідає чинним вимогам п. п. 6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її авторка Цуй Шилін заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Офіційний опонент

Ольга Лобова,
докторка педагогічних наук, професорка,
професорка кафедри дошкільної і початкової
освіти Сумського державного педагогічного
університету імені А.С.Макаренка

